

การสร้างเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารีย์

บุศราภรณ์ ชมชาติ¹, ประยูร วงศ์จันทร์¹, สุภารัตน์ อ่อนก้อน¹

¹คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

บุศราภรณ์ ชมชาติ, ประยูร วงศ์จันทร์, สุภารัตน์ อ่อนก้อน. (2568). การสร้างเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารีย์. วารสารวิทยาการสิ่งแวดล้อมไทย ปีที่ 8(1), 2568: 45 – 52.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการสร้างเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารีย์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ และทัศนคติ ก่อนและหลังการสร้างเสริม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 โรงเรียนขามเรียงเขียบโนนแสงดอนมัน ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวนทั้งหมด 50 คน ได้มาจากการเลือกแบบสุ่มเจาะ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย หนังสือเล่มเล็กการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารีย์ แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารีย์ และแบบวัดทัศนคติต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารีย์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Paired t-test ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีคะแนนความรู้และทัศนคติต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารีย์ หลังการสร้างเสริมมากกว่าก่อนการสร้างเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การอนุรักษ์, สัตว์ป่าคุ้มครอง, ปลาหมออารีย์, ความรู้, ทัศนคติ

The promotion conservation of protected wildlife : Botia sidthimunkii

Budsaraporn Chomchat¹, Prayoon Wongchantra¹, Suparat Ongon¹

¹Faculty of Environment and Resource Studies, Mahasarakham University

Kham Riang Sub-District, Kantharawichai District, Maha Sarakham Province 44150

Budsaraporn Chomchat, Prayoon Wongchantra, Suparat Ongon. (2025). The promotion conservation of protected wildlife : Botia sidthimunkii. Thai Journal of Environmental Studies Vol. 8(1), 2025 : 45 – 52.

Abstract

The purpose of this research is to promote the conservation of protected wildlife : Botia sidthimunkii to study and compare knowledge and attitudes before and after the promotion. The sample used in the study were 50 students of Kham Riang Kheab Nonsaebong Donman School, Kham Riang sub-district, Kantharawichai district, Maha Sarakham province, from voluntary sampling. The tools used in the research consisted of a manual for the promotion of conservation of protected wildlife : Botia sidthimunkii. and the attitude to the conservation of protected wildlife : Botia sidthimunkii. The statistics used in data analyze were frequency, percentage, mean, standard deviation paired t - test . The results showed that villagers have knowledge points and attitudes toward conservation of protected wildlife : Botia sidthimunkii. after the promotion with statistically significant at level the of .05.

Keyword: Conservation, Wildlife Protection, Botia sidthimunkii, knowledge, attitude

1. บทนำ

สัตว์ป่าคุ้มครอง คือ สัตว์ป่าที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศหรือจำนวนประชากรของสัตว์ป่าชนิดนั้นมีแนวโน้มลดลงอันอาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ประกอบด้วย สัตว์ป่าจำพวก สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 201 ชนิด นก 952 ชนิด สัตว์เลื้อยคลาน 91 ชนิด สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 12 ชนิด แมลง 20 ชนิด ปลา 14 ชนิด และสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง อื่น ๆ 12 ชนิด รวม 1,302 ชนิด ซึ่งกฎหมายไม่อนุญาตให้ล่าหรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งรวมถึงซากของสัตว์เหล่านี้ด้วย เว้นแต่การกระทำโดย ทางราชการ ปัจจุบันสัตว์ป่าถูกคุกคามจากมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อมอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่เดียวกันนักอนุรักษ์สัตว์ป่าได้พยายามรณรงค์และเชิญชวนให้เห็นถึงความสำคัญของสัตว์ป่าแต่กลับพบว่ามีการฝ่าฝืนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าที่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ไม่สามารถหยุดยั้งพฤติกรรมในการล่า ของมนุษย์ได้ซึ่งเห็นความไม่เข้มงวดและรัดกุมที่เพียงพอและความไม่เหมาะสมกับยุคสมัยของกฎหมายที่ มุ่งสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าของไทย (อริตญา รอดทองแก้ว, 2562 : 4)

ปลาหมออารี (Botia sidhimunkii) เป็นหนึ่งในปลาที่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองของประเทศไทยที่อนุญาตให้เพาะพันธุ์ในที่เลี้ยงได้ เป็นปลาที่ถูกค้นพบโดยคุณดาร์ สุขอร่าม เมื่อปี พ.ศ. 2502 บริเวณลุ่มน้ำแม่กลอง ระหว่างเขตจังหวัดราชบุรีและกาญจนบุรี ถูกตั้งชื่อให้เป็นเกียรติแก่คุณอารี สิทธิมั่งคั่ง รองอธิบดีกรมประมงในขณะนั้น จึงมีชื่อสามัญว่า ปลาหมออารี เป็นปลาได้รับความนิยมเลี้ยงเป็นปลาสวยงาม เพราะมีสีส้มสวยงามและหายากที่สุดในสกุลปลาหมอ เพราะใกล้เคียงสูญพันธุ์ไปจากแหล่งน้ำธรรมชาติของประเทศไทย เป็นปลาหมอขนาดเล็กขนาดใหญ่มากที่สุดมีความยาวประมาณ 6 ซม. ลักษณะลำตัวแบนข้างเล็กน้อย ค่อนข้างยาวเรียว สีลำตัวเหลืองนวลหรือขาว ถ้ามองจากด้านบนจะเห็นแถบสีดำพาดไปตามความยาวลำตัวตามแนวสันหลังจากหัวไปถึงโคนหาง 2 แถบ ขนานไปกับแนวครีบท้องและระหว่างแถบทั้ง 2 นี้จะมีแถบสีดำเล็ก ๆ เชื่อมติดต่อกันเป็นระยะ ๆ มีหนวดสั้น ๆ 3 คู่ บริเวณหน้าตาจะมีหนามแหลมปลายแยกเป็น 2 แฉก ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของปลาในสกุลนี้ ครีบทุกครีบใสโปร่งแสง ยกเว้นครีบท้องจะมีจุดสีดำบนแผ่นหางบนและล่าง มีถิ่นที่อยู่อาศัยอยู่ที่แม่น้ำแม่กลอง แม่น้ำโขง และสาขา (นักตร์ โสภณ และคณะ, 2566)

ปลาชนิดนี้เคยพบชุกชุมแถวต้นแม่น้ำแควน้อย แม่กลอง จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรีและต้นน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น แต่ปัจจุบันในประเทศไทยพบเฉพาะในแม่น้ำว่า อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นสาขาแม่น้ำน่าน และในสาขาแม่น้ำโขง ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปลาหมออารีเป็นปลาสวยงามที่มีชื่อเสียงในตลาดโลก เคยถูกจับส่งออกปีละนับล้านตัวจนปัจจุบันหมดไปจากแหล่งน้ำธรรมชาติของลุ่มน้ำแม่กลอง อีกทั้งถิ่นอาศัยเดิมของมันในลุ่มน้ำแม่กลองก็อยู่ในสภาพเน่าเสีย สถานีประมงน้ำจืดจังหวัดน่านได้ศึกษาเพื่อเพาะขยายพันธุ์ปลาหมออารีได้สำเร็จในเดือนมิถุนายน ปี 2542 ปลาหมออารีเป็นปลาหนึ่งในสี่ชนิดที่อยู่ในบัญชีสัตว์ป่าและสัตว์น้ำคุ้มครองตาม พ.ร.บ. การประมง ปี 2535 (ชวลิต วิทยานนท์, 2543 : 3)

จะเห็นได้ว่าทั้งเรื่องสถานภาพเสี่ยงสูญพันธุ์ การจำแนกชนิด และเรื่องความหลากหลายทางพันธุกรรมล้วนมีความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากร ฉะนั้นในการอนุรักษ์ประชากรของสิ่งมีชีวิต โดยนอกจากการอนุรักษ์แหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติแล้ว แผนการอนุรักษ์ยังจำเป็นต้องคำนึงถึงการรักษาระดับความหลากหลายทางพันธุกรรมไปด้วย ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อการวางแผนการจัดการที่เหมาะสมเพื่อที่จะอนุรักษ์แหล่งพันธุกรรมปลาเหล่านี้ให้ยั่งยืนต่อไป (อริยา อรรถอินทรีย์, 2554 : 1)

ดังนั้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารี เนื่องจากเป็นการอนุรักษ์ปลาหมออารี เพื่อให้ผู้ที่ศึกษาและเรียนรู้เกิดความรู้ สามารถนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ในการ พัฒนาและดูแลรักษา ปลาหมออารี ให้มีความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อไป

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อสร้างเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารี

2.2 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารี

2.3 เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนบ้านขามเรียงเขียบโนนแสงดอนมัน ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 200 คน แบ่งเป็นชาย 101 คน และหญิง 99 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 โรงเรียนขามเรียงเขียบโนนแสงดอนมัน ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวนทั้งหมด 50 คน ได้มาจากการเลือกแบบสุ่มเจาะจง

3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

1) ตัวแปรต้น คือ

1.1) หนังสือเล่มเล็กเกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่า
กลุ่มครอง : ปลาหมออารี

2) ตัวแปรตาม ได้แก่

2.1) ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่ากลุ่มครอง : ปลาหมออารี

2.2) ทักษะการอนุรักษ์สัตว์ป่ากลุ่มครอง : ปลาหมออารี

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการสร้างเสริม

1.1) หนังสือเล่มเล็ก เรื่องการอนุรักษ์สัตว์ป่า
กลุ่มครอง : ปลาหมออารี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล

2.1) แบบวัดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่า
กลุ่มครอง : ปลาหมออารี จำนวน 20 ข้อ โดยออกข้อสอบ

2.2) แบบวัดทัศนคติต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่า
กลุ่มครอง : ปลาหมออารี จำนวน 20 ข้อ โดยใช้เกณฑ์วัดทัศนคติ 3 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ และไม่เห็นด้วย

3.4 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1) ศึกษาคุณค่าข้อมูลเบื้องต้น โดยการศึกษาจากแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) นำข้อมูลมาสร้างเครื่องมือ ดังนี้

2.1) หนังสือเล่มเล็กการอนุรักษ์สัตว์ป่ากลุ่มครอง : ปลาหมออารี

2.2) แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่ากลุ่มครอง : ปลาหมออารี เป็นตัวเลือก 4 ตัวเลือก คือ ก ข ค และ ง จำนวน 20 ข้อ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

2.3) แบบวัดทัศนคติ เป็นตัวเลือก 3 ตัวเลือก

จำนวน 20 ข้อ ได้แก่ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย

3) นำเครื่องมือทั้งหมดที่สร้างขึ้น ได้แก่ หนังสือเล่มเล็ก แบบทดสอบความรู้ แบบวัดทัศนคติ ส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

4) นำเครื่องมือที่ผ่านอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือและประเมินความสอดคล้องพร้อมหาค่าความเหมาะสมของเครื่องมือเมื่อวิเคราะห์คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านแล้ว พบว่าหนังสือเล่มเล็กมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 แสดงว่ามีความสอดคล้องวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และค่าความเหมาะสมของหนังสือเล่มเล็กมีค่า เท่ากับ 4.57 แสดงว่าเครื่องมือมีความเหมาะสม สามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้

5) นำเครื่องมือที่ผ่านการวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญไป Try out กับนักเรียนโรงเรียนบ้านโคกนุ่น ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความยากง่ายของเครื่องมือ ดังนี้

5.1) แบบทดสอบความรู้ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอยู่ที่ 0.881 ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.22 - 0.78 และค่าความยากง่ายรายข้ออยู่ระหว่าง 0.32 - 70 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ที่กำหนดไว้

5.2) แบบวัดทัศนคติต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่ากลุ่มครอง : ปลาหมออารี ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอยู่ที่ 0.840 ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.41 - 0.84 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

6) ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและการประเมินผลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นเพื่อนำไปใช้ในการสร้างเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่ากลุ่มครอง : ปลาหมออารี

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่ากลุ่มครอง : ปลาหมออารี มีการเก็บรวบรวมข้อมูลของการลงพื้นที่ มีทั้งหมด 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 คือ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1) ศึกษาคุณค่าข้อมูลเบื้องต้น โดยการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) สร้างแบบทดสอบความรู้และแบบวัดทัศนคติต่อการสร้างเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่ากลุ่มครอง : ปลาหมออารีให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ

3) นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น ไปทดลองใช้ (Try

Out) กับนักเรียนโรงเรียนบ้านไคร่นุ่น ตำบลท่าขอนยาง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน

4) นำแบบทดสอบมาตรวจสอบความครบถ้วน สมบูรณ์ของแบบทดสอบจากนั้นนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

ระยะที่ 2 กระบวนการถ่ายทอดทางสิ่งแวดล้อมศึกษา

1) ติดต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขออนุญาตในการลงพื้นที่และจัดกิจกรรมการสร้างเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารี

2) ติดต่อผู้อำนวยการโรงเรียนขามเรียงเขียนบโนนแสงดอนมน ตำบลขามเรียง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อขออนุญาตในการลงพื้นที่และจัดกิจกรรมการสร้างเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารี

3) เอกสารที่ใช้ในการสร้างเสริม ได้แก่ หนังสือเล่มเล็กแบบทดสอบความรู้และแบบวัดทัศนคติต่อการอนุรักษ์การอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารี

4) การนำเข้าสู่การสร้างเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารี รวมถึงแบบทดสอบความรู้ทัศนคติต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารีเสริมสร้างความรู้เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ

5) ขั้นตอนท้ายในการสร้างเสริมซึ่งเป็นขั้นตอนจุดมุ่งหมายของงานวิจัยที่ตั้งไว้ในตอนแรกในการสร้างเสริมครั้งนี้วัดประเมินผล 2 ด้านคือด้านความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารี และทัศนคติต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5.1) การวัดความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารี เป็นการวัดผลจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารี ก่อนและหลังการสร้างเสริม

5.2) การวัดผลด้านทัศนคติต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารี เป็นการวัดผลจากแบบวัดทัศนคติต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารี ก่อนและหลังการสร้างเสริม

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบวัดทุกฉบับซึ่งทุกฉบับต้องตอบอย่างสมบูรณ์

2) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบวัดผล 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังต่อไปนี้

1) สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1) ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (IOC)

2.2) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

2.3) ค่าอำนาจจำแนก

2.4) ค่าความยากง่าย

3) สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน คือ Paired t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาเปรียบเทียบความรู้ และทัศนคติต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารี

พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารี ก่อนการสร้างเสริมโดยรวมมีความรู้อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 6.22$) หลังการสร้างเสริมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย โดยรวมมีความรู้ในระดับมาก ($\bar{X} = 15.96$)

ส่วนทัศนคติต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารี นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารี ก่อนการสร้างเสริมโดยรวมทัศนคติอยู่ในระดับไม่แน่ใจ ($\bar{X} = 1.81$) หลังการสร้างเสริมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารี โดยรวมทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 2.69$)

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้และทัศนคติพบว่านักเรียนมีความรู้และทัศนคติสูงกว่าก่อนการสร้างเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ และทัศนคติต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารีย์ ก่อนและหลังการสร้างเสริม โดยใช้ Paired t-test (n = 50)

ด้าน	ก่อนการสร้างเสริม		ระดับ	หลังการสร้างเสริม		ระดับ	t	df	p
	$\bar{x}$	S.D		$\bar{x}$	S.D				
ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารีย์ (N=20)	6.22	3.33	น้อย	15.96	1.82	มาก	-16.902	49	.000*
ทัศนคติต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารีย์ (N=3)	1.81	0.11	ไม่แน่ใจ	2.69	0.10	เห็นด้วย	-36.064	49	.000*

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. อภิปรายผล

การสร้างเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารีย์ เพื่อสร้างเสริมความรู้ และทัศนคติ สามารถสรุปได้ดังนี้

5.1 ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความรู้ ทัศนคติต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง: ปลาหมออารีย์

1) ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารีย์ พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารีย์ ก่อนการสร้างเสริมโดยรวมอยู่ในระดับน้อย และหลังการสร้างเสริมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความรู้โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้หลังการสร้างเสริม ผลการศึกษาพบว่า หลังการสร้างเสริมนักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารีย์ สูงกว่าก่อนการสร้างเสริม เนื่องจากการสร้างเสริม มีกระบวนการและขั้นตอนในการสร้างเสริมความรู้และทัศนคติที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยมีการใช้เทคนิคและวิธีการสร้างเสริม จึงทำให้นักเรียนสนใจมากขึ้น ส่งผลให้ความรู้หลังการสร้างเสริมสูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของแสงจันทร์ โสภากาล (2550: 14-15) ความรู้ หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง เหตุการณ์รายละเอียดต่าง ๆ ที่เกิดจากการสังเกต การศึกษา ประสบการณ์ ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคมความรู้พื้นฐาน หรือ ภูมิหลัง ของแต่ละบุคคลที่บุคคลได้จดจำหรือเก็บรวบรวมไว้และสามารถแสดงออกมาในเชิงพฤติกรรมที่สังเกตหรือวัดได้ เป็นไปตามแนวคิดของ ประภา เพ็ญสุวรรณ (2557: 26) ความรู้ หมายถึง พฤติกรรมขั้นต้นที่ผู้เรียนรู้เพียงแต่เกิดความจำได้ โดยอาจจะเป็นการนึกได้หรือโดยการมองเห็น ได้ยิน จำได้

ความรู้ในขั้นนี้ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับคำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ โครงสร้างและวิธีแก้ไข ปัญหา ส่วนความเข้าใจอาจแสดงออกมาในรูปของทักษะด้าน “การแปล” ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการเขียนบรรยายเกี่ยวกับข่าวสารนั้น ๆ โดยใช้คำพูดของตนเอง และ “การให้ความหมาย” ที่แสดงออกมาในรูปของความคิดเห็นและข้อสรุป รวมถึงความสามารถในการคาดคะเน” หรือการคาดหมายว่าจะเกิดอะไรขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรินทร์พร จุนเกียรติ (2563: 12-31) ได้ศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์เต่ามะเฟืองของประชาชนในตำบลท้ายเหมือง อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ผลการศึกษาพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์เต่ามะเฟือง และทัศนคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์เต่ามะเฟือง มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์เต่ามะเฟืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนินันท์ ไสยศาสตร์ (2566: 60) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคู่มือการเรียนรู้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองแวง เพื่อสร้างเสริมความรู้ทัศนคติ และจริยธรรมสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า นิสิตมีคะแนนความรู้หลังการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิตกร กิตตินันท์ และคณะ (2562: 121) ได้ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในโครงการพัฒนาพื้นที่รอบวัดญาณสังวรารามวรมหาวิหารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐกร นิยมเดชา และคณะ (2558: 94-95) ได้ศึกษา ผลการเข้าร่วมกิจกรรมจิตสาธารณะด้าน สิ่งแวดล้อมของนักเรียน

กรณีศึกษาโรงเรียนพัฒนาการศึกษามูลนิธิ อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ผลการศึกษาพบว่า ด้าน ความรู้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระเรื่องจิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น

2) ผลการศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารีย์ พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมการสร้างเสริมมีค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารีย์ ก่อนการสร้างเสริมทัศนคติโดยรวมอยู่ในระดับไม่แน่ใจ และหลังการสร้างเสริมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทัศนคติก่อนและหลังการสร้างเสริมพบว่า หลังการสร้างเสริมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง : ปลาหมออารีย์ สูงกว่าก่อนการสร้างเสริม เนื่องจากการสร้างเสริมมีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยมีการใช้เทคนิค และวิธีการสร้างเสริมส่งผลให้ทัศนคติหลังการสร้างเสริมสูงกว่าก่อนการสร้างเสริมซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ สร้อยตระกูล อรรถมานะ (2551: 64) ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติ คือ ผลผสมผสานระหว่างความนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น ความรู้ และความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดคนใดคนหนึ่ง สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งออกมาในทางประเมินค่าอันอาจเป็นไปในทางยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ และความรู้สึกเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งขึ้น ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ กัมปนาท ปานสุวรรณ (2558: 7) ได้กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกภายในของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจจะเป็นบุคคลกลุ่มคน วัตถุสิ่งของ สถาบัน เหตุการณ์ และสถานการณ์ต่าง ๆ อันมีพฤติกรรมแสดงออกมาในรูปการประเมินค่า ซึ่งอาจเป็นไปในทางยอมรับหรือปฏิเสธ หรือแสดงออกว่าชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งเมื่อมีทัศนคติไปในทางใดทางหนึ่งแล้วการที่จะเปลี่ยนแปลงให้รู้สึกไปอีกทางหนึ่งกระทำได้ยาก และเป็นไปตามแนวคิดของ ปัญญาเดช พันธุ์วัฒน์ (2551: 16-17) กล่าวว่าทัศนคติจะวัดโดยตรงไม่ได้แต่ต้องวัดจากการแสดงออกมาในรูปความคิดเห็น หรือ ภาษาพูด ซึ่งอาจจะวัดไม่ได้แน่นอนนัก ทั้งภาษาพูดหรือพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นเพียงเครื่องชี้ทัศนคติเท่านั้น ซึ่งจะต้องมีความคลาดเคลื่อนตามหลักการวัดผลบ้าง เขาจึงใช้การวัดทัศนคติจากคำตอบว่า “เห็นด้วย” หรือ “ไม่เห็นด้วย” กับข้อความในแบบวัดทัศนคติ แต่จะต้องไม่สรุปเอาเองว่าบุคคลนั้นจะปฏิบัติตามในข้อที่ตนเห็นด้วยได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญนภา ประทุมมาตร (2564: 119) ได้ศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการอนุรักษ์

ทุลกระหม่อม เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดงลำพัน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อการอนุรักษ์ทุลกระหม่อมหลังการส่งเสริมสูงกว่าก่อนการส่งเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อติสรณ์ กองเพิ่มพูล (2543: 3) ได้ศึกษาทัศนคติของชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอมก๋อย ผลการศึกษาพบว่า ชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยงมีทัศนคติเห็นด้วย (ค่าเฉลี่ย 2.54) ประเด็นที่ชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยงมีทัศนคติเห็นด้วยสูงสุดคือ กวางผาเป็นสัตว์สงวนที่ใกล้สูญพันธุ์ควรช่วยกันดูแลรักษาให้อยู่คู่ป่าอมก๋อยตลอดไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราวรรณ ปลื้มชัยภูมิ และชฎาพร เสนาคูณ (2562: 61-75) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาคู่มือการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาทางพฤกษศาสตร์พื้นบ้านด้านอาหารและยาในวนอุทยานชีหลง ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีทัศนคติสูงกว่าก่อนการส่งเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมสร ชันทะ และวรรณศักดิ์พิจิตร บุญเสริม. (2562: 20-32). ได้ศึกษา การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากมะกรูดในการดับกลิ่น ของมูลนิธิสิ่งแวดล้อมศึกษา (เสลภูมิ) สำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านดงหวาย ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนเข้าร่วมการสร้างเสริมมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติ หลังการสร้างเสริมมากกว่าก่อนการสร้างเสริม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

1) หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ไดจากการศึกษา นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้

2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำคู่มือไปเผยแพร่ให้กับเยาวชนในชุมชนต่างๆ หรือนักเรียนในโรงเรียนอื่นๆ เพื่อเป็นความรู้ในการอนุรักษ์สัตว์ป่าคุ้มครอง ปลาหมออารีย์ให้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

6.2 ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรพิจารณาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งที่เป็นเชิงบวกและเชิงลบปัจจัยใดที่สามารถส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคในกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาของงานวิจัยครั้งต่อไป

2) การใช้สื่อประกอบการบรรยายที่หลากหลาย เช่น
วีดิทัศน์ โปสเตอร์ เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจ และกระตุ้น

ให้เกิดความรู้และปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่า
คุ้มครอง : ปลาหมออารีย์

7.เอกสารอ้างอิง

- กัมปนาท ปานสุวรรณ. (2558). ทักษะคิดและความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานและการให้บริการของ เจ้าหน้าที่ตำรวจ
สถานีตำรวจภูธรหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- เขมสร ชันทะ และวรรณศักดิ์พิจิตร บุญเสริม. (2562). การส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากมะกรูดในการดับกลิ่น ของมูลนริสสิ่งแวดล้อม
ศึกษา (เสถภูมิ) สำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านดงหวาย ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเสถภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารวิทยาการ
สิ่งแวดล้อมไทย, 2 (2), 20-32.
- จิรินทร์พร จุนเกียรติ. (2563). พฤติกรรมการอนุรักษ์เต่ามะเฟืองของประชาชนในตำบลท้ายเหมือง อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา.
วารสารสหศาสตร์, 20 (2), 12-31.
- จิรวรรณ ปลื้มชัยภูมิ และชญาพร เสนาคูณ. (2562). การพัฒนาคู่มือการส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาทางพฤกษศาสตร์
พื้นบ้าน ด้านอาหารและยาในวนอุทยานชีหลง. วารสารวิทยาการสิ่งแวดล้อมไทย, 2 (6), 61-75.
- ชวลิต วิทยานนท์. (2543). ปลาหมออารีย์. สารคดี, 15 (180), 2-3.
- ณัฐกร นิยมเดชา และคณะ. (2558). ผลการเข้าร่วมกิจกรรมจิตสาธารณะต้นสิ่งแวดล้อมของนักเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนพัฒนา
การศึกษามูลนิธิ อำเภอเมือง จังหวัดสตูล. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่, 7 (1),
94-99.
- ธัญนันท์ ไสยศาสตร์. (2566). การพัฒนาคู่มือการเรียนรู้เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองแวง เพื่อสร้างเสริมความรู้ทัศนคติ และจริยธรรม
สิ่งแวดล้อม. วารสารวิทยาการสิ่งแวดล้อมไทย, 6 (1), 60-76.
- ธิดากร กิตตินันท์ และคณะ. (2562). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าในโครงการพัฒนาพื้นที่
รอบวัดญาณสังวรารามวรมหาวิหารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดชลบุรี. Walailak Procedia, 5 (241), 1-7.
- นภัทร์ โสภณ สุจินต์ หนูขวัญ และอรุณี รอดรอย. [2566]. หมูอารีย์. [ออนไลน์]. ได้จาก: <https://aqualib.fisheries.go.th>. [สืบค้นเมื่อ
วันที่ 7 มีนาคม 2566].
- ประภา เพ็ญสุวรรณ. (2557). ทักษะคิดการวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ปัญญาเดช พันธุ์วัฒน์. (2551). ทักษะคิดของบุคลากรต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- เพ็ญนภา ประทุมมาตร. (2564). การส่งเสริมการอนุรักษ์ปูทะเลกระหม่อม เขตห้ามล่าสัตว์ป่าดูลำพัน. วารสารวิทยาการสิ่งแวดล้อม
ไทย, 6 (1), 119-129.
- สร้อยตระกูล (ติวานนท์) อรรถมานะ. (2551). แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติโครงการวิจัยสิ่งแวดล้อม. มหาสารคาม: แชนพอร์พรินติ้ง.
- แสงจันทร์ โสภากาล. (2550). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจของบุคลากรเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล. คณะศิลป
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- อดิสรณ์ กองเพิ่มพูล. (2543). ทักษะคิดของชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยงต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอม
ก้อย เชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อติธญา รอดทองแก้ว. (2562). ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครอง
สัตว์ป่า พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: สำนักงานบัณฑิตศึกษาคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อธยา อรรถอินทรี. (2554). ลักษณะทางพันธุกรรมของปลาหมอ 5 ชนิดสกุล *Yasuhikotakia* ในประเทศไทย: ประเด็นเพื่อการอนุรักษ์.
วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.